

6. Sınıf Kız Çocuklarında Kariyer Bilinci Üzerine Bir Araştırma¹

A Research on The Career Conciousness of 6th Grade Female Students

Kibar AKTIN

Sinop Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Sinop

Makale Geliş Tarihi: 02.12.2016

Yayına Kabul Tarihi: 12.01.2017

Özet

Bu çalışma, sosyal bilgiler eğitimi kapsamında kariyer bilinci geliştirme eğitimi almış kız çocuklarının bu kazanımlarını tespit etmeyi amaçlamaktadır. Çalışma, nitel araştırma yaklaşımlarında durum çalışması olarak desenlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu 6. sınıfta öğrenim gören 9 kız öğrenciden oluşmuştur. Araştırmada veriler yazışma tekniği ve katılımcı gözlemci notları ile elde edilmiştir. Veriler betimsel olarak analiz edilmiş olup araştırmanın alt problemlerine göre kategorilere ayrılmıştır. Araştırma sonucunda 6. sınıf kız çocuklarının mesleki tercihlerini toplumsal cinsiyetten bağımsız olarak ve genellikle yeteneklerini göz ardı ederek ilgi alanlarına göre belirledikleri tespit edilmiştir. Kız çocukları tarafından en çok tercih edilen mesleğin öğretmenlik olduğu görülmüştür. Seçtikleri mesleğin kişilik özelliğine uygun niteliklerini kendi özelliklerinden örneklerle açıklayabildikleri belirlenmiştir. Kariyer bilinci geliştirme kazanımlarının kız çocukları tarafından genel olarak edinildiği sonucuna ulaşılmıştır.

***Anahtar Kelimeler:** sosyal bilgiler eğitimi, mesleki eğitim, toplumsal cinsiyet, kız çocukları*

Abstract

This study aims to determine the acquisitions of female students who received the education of career consciousness development in the scope of social sciences education. The study was patterned as a case study in qualitative research approaches. The study group of the study consisted of 9 female students being educated in the 6th grade. The data in the study were obtained through correspondence technique and participant observer notes. The data were analyzed descriptively and categorized according to the sub-problems of the study. At the end of the study, the 6th grade girls were found to determine their professional preferences independent of social gender and by disregarding their talents in general. It was observed that teaching was the mostly preferred occupation by girls. It was determined that they could explain the chosen profession's qualities proper for their personality characteristics, with examples of their characteristics. It was concluded that the acquisition by improving career consciousness are generally acquired by female students.

***Keywords:** social sciences education, professional education, social gender, female students*

1. Bu çalışma Avrupa Birliği destekli TRH2.1.IAREFG-II/PO3/296 Kuzeyin Güçlü Kızları Projesi kapsamında Sinop'un Ayancık İlçesinde Kız Çocuklarına Mesleki Eğitimin Önemi ve Gerekliliğini Kavratma'ya yönelik verilen eğitimden bir kesittir.

1. Giriş

Meslek seçimi, kişinin kendini gerçekleştirmesini, bedensel ve zihinsel olarak geliştirmesini sağlayan bir varoluş yolu ve statü kaynağıdır (Atli, 2016; Sarıkaya ve Khorshid, 2009). Birey kendi kişilik özelliklerini ve yeteneklerini işiyle uyumlaştırdığı zaman işinden doyum sağlamakta, mutlu olmakta ve iş gücü verimliliğini arttırmaktadır (Koroğlu, 2014, s.141). Bu sonuç bireye bir kariyer eğitiminin ne zaman verilmesi gerektiği sorusunu akla getirmektedir. Genel olarak bakıldığında mesleki rehberliğin lise dönemlerinde önem kazandığı görülmektedir (Atli, 2016). Ginzberg (1952) ve arkadaşları ve birçok mesleki gelişim teorisyeni bu dönemde çocukların ilgi ve yeteneklerini fark etmesi ile birlikte bilgi seviyelerindeki artışı mesleki tercihlerinde daha doğru karar vermelerini sağlayan unsurlar olarak görmekte-dirler (Kuzgun, 2000; Kentli, 2014). Buna karşı kariyer gelişim teorisyenleri, erken yaşlarda mesleki eğitimin başlanması gerektiğine dikkat çekmektedirler (Tanrıverdi ve Aydın-Kavsut, 2015). Auger ve meslektaşları (2005), Amerika Birleşik Devletleri'nde ilköğretim 1. 3. ve 5. sınıf öğrencileri üzerinde yürüttükleri araştırmada, sınıf düzeylerine göre meslek tercihlerinin farklılaşmaksızın çocukların büyük bir kısmının büyüdüklerinde oldukça gerçekçi meslekler seçmek istedikleri sonucuna ulaşmıştır (Ünlü, 2010). Bu sonuç çok küçük yaşlardan itibaren basit düzeyde de olsa insanların seçeceği meslek hakkında bazı kararlar alabilmekte ve planlar yapabilmekte olduğunu düşündürmektedir. Türkiye'de bu sonucun yansımalarını görmek mümkündür. Okul öncesi dönemden başlanmak üzere Okul Öncesi Eğitim Programı (MEB, 2013), İlkokul 1, 2 ve 3. Sınıflar Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı (MEB, 2015) devamında İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 4-5. Sınıflar Öğretim Programı (MEB, 2009a) ve İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6. ve 7. Sınıflar Öğretim Programlarında (2009b) ve birçok ders programında mesleki eğitime yer verildiği görülmektedir. Bu programlar çocukları ilgi alanları ve yeteneklerine göre mesleklere yönlendirmeyi amaçlayan kazanım ve etkinlikleri içermektedir. İlköğretim Kurumları'nda aynı zamanda (İlkokul ve Ortaokul) Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi Programı (2014) hazırlanarak haftada bir saat okutulacak bir ders olarak verilmeye başlanmıştır. Görüldüğü gibi küçük yaşlardan itibaren aileler, öğretmenler, okul yönetimleri ve kariyer danışmanları birlikte hareket ederek ve gerekli koşulları sağlayarak çocukların hedeflerini ve kariyer planlarını doğru biçimde yönlendirmeye çalışmaktadır.

Kariyer eğitiminin bu kadar önemli olmasının bir diğer nedeni de öğrencilerin mesleki tercihini etkileyen çok sayıda faktörün varlığıdır: Aile, yaş, kişisel özellikler, yetenek, bireyin sosyal geçmişi, ana baba ilişkisi, arkadaşlık ilişkileri, ailenin ekonomik düzeyi, bireyin içinde yer aldığı sosyal çevre, okul (Kuzgun, 2000; Tanrıverdi ve Aydın-Kavsut, 2015), mesleğin statü kaynağı olması (Atli, 2016, s.556), bireyin iş bulma olanağı, ilgi ve değerleri, mesleğin bireye sunduğu para, saygınlık, şöhret ve ailenin istekleri (Pekkaya ve Çolak, 2013), ülkenin yönetim biçimi, sağlık koşulları, şans ve doğal olayları (Korkut-Owen, 2008) gibi çok sayıda değişken meslek tercihini etkileyen faktörlerdir. Bununla birlikte diğer önemli bir faktör, yüzyılı aşkın

bir süredir cinsiyet farklılığının da farklı tip mesleklerin tercihinde önemli bir unsur olduğuna dair araştırma sonuçlarıdır (Akbayır, 2002; Ellis, 2011, Ellis, Ratnasingam ve Wheeler, 2012; Kentli, 2014; Mau ve Bikos, 2000; Rose, 1986; Wooton, 1997). Sözelimi Türkiye özelinde tarihsel süreçte kadınların çalışma yaşamı dikkate alındığında, 1865'ten itibaren edindikleri ilk mesleklerin “öğretmenlik”, “ebelik, hastabakıcılık, hemşirelik” gibi geleneksel olarak kadınların çocuk ve yetişkin bakımı gibi özel alan deneyimlerinin (geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin) kamusal alandaki bir devamı niteliğindeki meslekler olduğu görülmektedir (Dilek ve Işık, 2014, s.1166) ve bu noktada adı geçen mesleklerin tarihsel ve toplumsal olarak görece “kadınsı” alana kodlandığı düşünülebilir. Kurumsal İktisat Teorisi'nin cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılık konusunda piyasaları, “kadın meslekleri” ve “erkek meslekleri” olarak ikiye böldüğü görülmektedir. Feminist İktisat Teorisi, kadının iş sahasındaki bu durumunu erkeğin egemen olduğu bir yapıya ve kadının ailedeki ve toplumdaki ikincil durumundaki konumuna dayandırmıştır (Parlaktuna, 2010, s.1219-1220). Burada bahsedilen durum toplumsal cinsiyetin bir yansıması olarak görülmektedir. Nitekim bu toplumsal cinsiyet kavramı kadın ve erkek olarak kişiyi belirleyen fizyolojik ve biyolojik bir kavram değildir. Aksine kadın ve erkek için uygun olduğu düşünülen ve toplum tarafından verilen davranışları, rolleri ve eylemleri içeren sosyal olarak yapılandırılan bir kavramdır. Toplumda kavram sıklıkla kadınsı ve erkeksi olarak karşılık bulmaktadır (WHO, 2014'ten akt, Abayomi, 2015). Nitekim Grunig J.E (2000) dişillığın ve erilliğin, aslında “belli bir toplumda cinsiyetler arasında normatif olarak ortaya çıkan nitelikler ve davranışlar olduğu için, toplum kültürüne göre değişen, her kültürün kendi içinde yarattığı stereotipler” olduğunu düşünmektedir (Akt, Uyguç, 2003, s.95).

Bir ülkenin kalkınmasında birçok faktör rol almasına karşın her şeyden önce en önemli faktörün nitelikli insan gücü olduğu görülmektedir (Murat ve Şenöz, 2005). Zira kız çocuklarında erken yaşlarda kariyer bilincini geliştirmenin kadının çalışma hayatında rolünün artmasına, toplum ve aile içindeki konumunun gelişmesine olumlu yönde katkı sağlayacağı yadsınamaz bir gerçektir. Ülkemizde alana yönelik ulaşılabilir kaynakların incelenmesi sonucunda ortaokul kız çocuklarına kariyer rehberliği ve buna yönelik eğitim uygulamaları konusunda yapılmış araştırmalara ve projelere rastlanmamaktadır. Daha çok kız çocuklarının eğitim kalitesinin ve okullaşma oranının artırılması ve devamında eğitimlerini sürdürmelerini sağlayacak projelerin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Projeler arasında 2011 yılında Özellikle Kız Çocuklarının Okullaşma Oranlarının Arttırılması Projesi (KEP-1), devamında 2014-2020 KEP-II, UNICEF destekli Haydi Kızlar Okula! Kız Çocuklarının Okullaşmasına Destek Kampanyası 2003-2005 (6-14 yaş) ve 2005 yılında Baba Beni Okula Gönder gibi sosyal sorumluluk projeleri yapılmıştır. Nitekim bu çalışmada ortaokul kız öğrencilerine “Kuzeyin Güçlü Kızları” Projesi kapsamında çeşitli etkinliklerle yapılan kariyer bilinci geliştirme eğitiminin, kız çocuklarını güçlendirerek sağlıklı bir kariyer bilinci geliştirmede önemli bir katkı sağlayacağı umulmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada 6. Sosyal Bilgiler eğitimi kapsamında Kariyer Bilinci Geliştirme eğitimi verilmiş kız çocuklarının bu bilinçlerini tespit etmeyi amaçlamaktadır.

Bu araştırmanın amacına paralel olarak şu sorulara cevap aranmıştır:

Kız çocuklarının;

- İlgili alanları ile ilişkilendirdikleri meslekler ve en çok yapmak istedikleri meslek/meslekler nelerdir?
- En çok yapmayı tercih ettikleri meslek/mesleklere ve bu mesleğin gerektirdiği beceri ve kişilik özelliklerine ilişkin görüşleri nelerdir?
- Kendi kişilik özellikleri ve tercih ettikleri mesleğin niteliklerinin karşılaştırılmasına ilişkin görüşleri nelerdir?
- Kendi kişilik özellikleri ile yapmak istedikleri mesleğin beceri ve kişilik özelliklerinin birbiri ile uyumlu olma durumuna ilişkin görüşleri nelerdir?

2. Yöntem

Bu çalışma, nitel araştırma yaklaşımlarından durum çalışması olarak desenlenmiştir. Durum çalışması araştırmasının karakteristik özelliği “bir olayın yoğun şekilde çalışılmasıyla ilgilidir”. Burada bahsedilen durum bir bireyi, köy halkı veya bir programın uygulaması olabilir (Glesne, 2013, s.30). Bu çerçevede eğitimsel bir program olarak Sosyal Bilgiler Dersi 6. Sınıf Öğretim Programı’nda “kariyer bilinci geliştirme” kazanımları ele alınmıştır. Bu kazanımları geliştirecek bir eğitim ortamından bir dizi uygulamalarla eğitimsel eylemi anlamak için eğitimsel durum çalışması yapılmıştır (Paker, 2015, s.121). Söz konusu araştırma sosyal bilgiler eğitimi kapsamında kariyer bilinci geliştirme eğitimi almış kız çocuklarının bu kazanımlarını tespit etmeyi amaçlamıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinde maksimum çeşitlilik örneklemesine göre belirlenmiştir. Kuzeyin Güçlü Kızları Projesi’nin yürütüldüğü 6. sınıflarda öğrenim gören gönüllü 22 kız çocuğu arasından düzenli olarak Kariyer Bilinci Geliştirme eğitimine katılan 9 kız çocuğu çalışma grubu olarak tercih edilmiştir.

Araştırma Süreci

“Kuzeyin Güçlü Kızları Projesi”, 2015-2016 yılı bahar yarıyılında Sinop İli Ayançık İlçesi’nde ortaokul düzeyinde öğrenim gören kız çocuklar ile gerçekleştirilmiş bir projedir. Proje kız öğrencilerin kişisel problemleri ile başa çıkma yeteneklerinin geliştirilmesine, sosyal becerilerinin arttırılmasına, hak ve sorumluluk bilincinin tesisine kadar birçok konuda bilinç düzeyini arttırmayı ve kişisel gelişimini sağlamayı hedeflemiştir. Projenin bir diğer boyutunu da mesleki eğitim oluşturmuştur. Kız çocuklarının kariyer bilincini geliştirmeyi ve güçlenmelerini amaçlayan bu araştır-

mada 15 oturumluk (3 hafta, haftada 1 gün, günde 5 saat) 6. sınıf Sosyal Bilgiler Eğitimi kapsamında Kariyer Bilinci Geliştirme eğitimi verilmiştir. Eğitim sürecinde sırasıyla katılımcıların kendilerini ilgi ve yeteneklerine göre tanıttıkları kendini keşfetme etkinliği, akranları ile işbirliği içerisinde renkli kalemlerle “Kendini Tanıma Penceresi Oluşturma” sanat etkinliği, ardından “Meslekleri Biliyor muyuz?” video gösterisi ile farklı meslek gruplarının niteliklerinin anlatıldığı ve gösterildiği videolar çocuklara izlettirilmiştir. Devamında her bir kız çocuğuna gelecekte yapmak istediği/tercih etmek istediği meslek/meslekler sorulmuş ve kendi yetenekleriyle tercih ettikleri mesleği karşılaştırmaları ve uygunluğunu sorgulamaları istenmiştir. Uygulamanın son basamağında ise, gelecekte yapmak istedikleri mesleği yaparken kendilerini hayal etmeleri ve tercihlerine göre resim yapmaları, kompozisyon yazmaları ya da drama yapmaları istenmiştir. Etkinlikler sonunda hazırlanan soru formu dağıtılarak kız çocuklarının kariyer bilinci tespit edilmeye çalışılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veriler, “yazılı iletişim” aracılığıyla veri toplamayı içeren yazışma tekniği ile toplanmıştır. Yazışma tekniğinde veri toplamada “mektup, anket, yazılı testler” en çok tercih edilen araçlardır (Karasar, 2007, 175). Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanmış soru formu kullanılmıştır. Sorular Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda (2009b) 6. sınıf Üretim, Dağıtım ve Tüketim: Ülkemizin Kaynakları öğrenme alanı içerisinde yer verilen disiplini Geliştirme temel alınarak “İlgi duyduğu meslekleri sıralar”; “Özel ilgileri ile ilgili bağlantılı olabilecek iş etkinliklerini tanımlar”; “İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitim, bilgi, beceri ve kişilik özelliklerini belirler”; “Kişilik özellikleri ile meslek seçimi arasındaki ilişkiyi açıklar” kazanımlarından oluşturulmuştur. Oluşturulan soru formu, sosyal bilgiler eğitimi alanında iki uzman öğretim üyesinin görüşlerine sunulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda ifadelerin amaca uygunluğu, düzgünlüğü, soruların anlaşılabilirliği gözden geçirilmiş ve sorular yeniden düzenlenerek forma son şekli verilmiştir. Veri toplama sürecinde tüm kız çocuklarına soru formu verilmiş, onlarla birebir ilgilenilmiş ve cevaplama süreçleri kontrol edilmiştir.

Araştırmanın bir diğer veri toplama aracı olarak gözlem tekniklerinden katılımcı gözlemci türü tercih edilmiştir (Karasar,2009). Araştırmacı hem katılımcı gözlemci, hem de etkinlikleri uygulayıcı unsur olarak araştırma sahasında yer almıştır ve sınıf içerisinde gözlediklerini kaydetmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmacı tarafından kaydedilen gözlem notları, verilerin analizinde ihtiyaç duyulan bazı tartışmalı sonuçlarda belirsizliği gidermek ve araştırma sonuçlarını güçlendirmek amacıyla kullanılmıştır. Soru formundan elde edilen veriler betimsel olarak analiz edilmiştir. Betimsel analiz yaklaşımı verilerin araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara (kategorilere) göre organize edilmesine ve kullanılan sorular veya bo-

yutlar dikkate alınarak sunulmasına imkân vermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu çalışmada betimsel analiz dört aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada betimsel analiz için araştırma sorularından alt problemler oluşturulmuştur. İkinci aşamada belirlenen çerçeveye göre verilerin hangi problemler altında sunulacağı belirlenmiştir. Üçüncü aşamada veriler tanımlanmış ve doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Dördüncü aşamada tanımlanan bulgular yorumlanmıştır. Verilerin analizinde kullanılan betimsel çerçeve tanımlanarak araştırma sonuçlarının güvenilirliği artırılmaya çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırma sürecinde görüşmeden elde edilen veriler iki araştırmacı tarafından birbirlerinden bağımsız olarak analiz edilmiştir. İki araştırmacı tarafından ayrı ayrı yapılan analiz sonuçlarının karşılaştırılması ile veri analizinin geçerlik ve güvenilirliği artırılmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin söylemlerinin örneklendirilmesi açısından doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Bu şekilde araştırmanın iç geçerliği artırılmaya çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Analiz sürecinde alıntılarda etik açıdan doğru olmayacağı düşünülerek çocukların isimlerine yer verilmemiş, onun yerine çocuklar Ö1, Ö2 gibi kod isimleriyle tanımlanmıştır.

3. Bulgular ve Yorumlar

Araştırma bulguları, karşılaştırmalı olarak kız öğrencilerin ilgi alanları ile ilişkilendirdikleri ve en çok yapmayı istedikleri meslekler; meslek tercihleri-mesleklerin gerektirdiği beceri ve kişilik özellikleri; kişilik özellikleri-tercih ettiği mesleğin nitelikleri; kişilik özellikleri ile yapmak istediği mesleğin beceri ve kişilik özelliklerine uyumu kategorileri altında ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Kız Çocuklarının İlgi Alanları İle İlişkilendirdiği Meslekler ve En Çok Yapmak İstedikleri Meslek/Mesleki Tercihlerine İlişkin Bulgular

Tablo 1. Kız çocuklarının ilgi alanları ile ilişkilendirdiği meslekler ve en çok yapmak istedikleri meslek/mesleki tercihlerine yönelik görüşlerinin analizi

İlgi alanlarınız ile ilişkili olabilecek meslekler nelerdir?	En çok yapmak istediğiniz meslek/meslekler nelerdir?
Ö1. Hâkim, yazarlık, oyuncu, fotoğrafçı	Ö1. Hâkim
Ö2. Veteriner, öğretmen, subay	Ö2. Öğretmen
Ö3. Şarkıcı, veteriner, dansçı	Ö3. Şarkıcı, veteriner
Ö4. Dansçı, avukat, oyuncu	Ö4. Avukat
Ö5. Öğretmen, hemşire, şarkıcı	Ö5. Şarkıcı, öğretmen
Ö6. İç mimar, öğretmen ve iç hastalıkları doktoru.	Ö6. Din kültürü öğretmeni
Ö7. Anasınıfı öğretmeni, hemşire, doktor	Ö7. Anasınıfı öğretmeni
Ö8. Polis, hemşire, öğretmen	Ö8. Anaokulu öğretmeni
Ö9. Hemşire, anasınıfı öğretmeni, ATT	Ö9. Anasınıfı öğretmeni

Tablo 1’de görüldüğü gibi kız çocuklarının yarıdan fazlası (f=5) ilgi alanları içerisinde özel yetenek gerektirmeyen meslekleri sıralarken; diğerlerinin (f=4) ilgi alanları içerisinde yetenek gerektiren meslekleri de sıraladıkları tespit edilmiştir. Yetenekleri

ile ilişkili olarak şarkıcı olabileceğini belirten Ö5 sınıf içi gözlemlerde İngilizce, Ö3 ise Türkçe şarkı söylediği görülmüştür. Araştırmacının da gözlemi doğrultusunda şarkıcı olma isteklerinin yetenekleri ile uyumlu olduğu görülmüştür. Oyuncu olmak isteyen Ö1'in ise sınıf içi gözlem kayıtlarında bu tercihinin yönelik yapılan sorgulamada tercihinin yeteneği ile ilgili olmadığı daha çok özentili ve dizi oyuncularına olan ilgiden kaynaklı olduğu anlaşılmıştır. Öğretmenlik mesleği ile birlikte Ö7'nin "hemşire, doktor" ve Ö9'un "Hemşire, ATT(Acil Tıp Teknisyeni)" gibi sağlıkla ilgili meslekleri ilgi alanları içerisinde sıraladıkları görülmüştür. Belirtilen meslekler dışında kız öğrencilerin veterinerlik, hâkimlik, avukatlık, subaylık, yazarlık, iç mimarlık, polislik ve doktorluk gibi meslekleri de ilgi alanları ile ilişkilendirdikleri belirlenmiştir.

Meslek tercihlerine bakıldığında Tablo 1'de görüldüğü üzere kız çocuklarının büyük çoğunluğu gelecekte en çok yapmak istedikleri meslek (f=6) öğretmenlik olmuştur. Alan olarak ise anaokulu öğretmenliğinin daha çok (f=3) tercih sebebi olduğu görülmüştür. Gelecekte en çok yapmak istedikleri mesleği/meslekleri, ilgili alanları ile ilişkilendirdikleri meslekler listesinden eleyerek karar verdikleri görülmüştür. Bu tercih eyleminde özel yetenek gerektirmeyen ilgi alanına göre karar verenlerin çoğunlukta olduğu (f=7), yeteneğe göre de karar veren sayısının (f=2) ise daha da azaldığı tespit edilmiştir.

Kız Çocuklarının Meslek Tercihleri-Mesleklerin Gerektirdiği Beceri ve Kişilik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Tablo 2. Kız çocuklarının en çok yapmayı tercih ettiği meslek/meslekler ve bu mesleğin/mesleklerin gerektirdiği beceri ve kişilik özelliklerine ilişkin görüşlerin analizi

En çok yapmayı istediğiniz meslek/meslekler nedir?	Tercih ettiğiniz mesleğin gerektirdiği eğitim, beceri ve kişilik özellikleri nelerdir?
Ö1.Hakime,	Ö1. Adaletçi bir yapıya sahip olmak. Başarılı olmak.
Ö2. Öğretmen	Ö2. Öğretmen mesleği sabır gerektiren bir meslek olduğu için tam benlik diyorum. Ve insanları bilgilendirmeyi seviyorum. Hoşlanıyorum.
Ö3. Şarkıcı, veteriner	Ö3. Hayvan sever olmak. Yardımsever olmak. Sesin güzel olmasıdır bence.
Ö4. Avukat	Ö4. Adaletli olmak, konuşkan, ikna yeteneğinin olması.
Ö5. Şarkıcı, öğretmen	Ö5.Sabırlılık, konuşkan, utanmamak, eğlenceli. Şarkıcı sesi güzel olmalı.
Ö6. Din kültürü öğretmeni	Ö6. Din kültürü öğretmeni. Çocuklarla arası iyi olmalı. İbadetini yapmalı. Sabırlı olmalı.
Ö7. Anasınıfı öğretmeni	Ö7. Anasınıfı öğretmeni. Sabırlı olmalı, çocukları seven biri, kıskanç olmamalı
Ö8.Anaokulu öğretmeni	Ö8. Anaokulu öğretmeni, dürüst davranmalı, sabırlı olmalı.
Ö9. Anasınıfı öğretmeni	Ö9.Çocukları sevmeli, çabuk kızmamalı.

Tablo 2 incelendiğinde kız çocuklarının gelecekte yapmayı en çok tercih ettikleri öğretmenlik mesleğine ait özellikleri sıralarken mesleği en sık "sabırlı" (f=5) olunması gereken bir meslek olarak belirtmişlerdir. Devamında "çocukları sevmeli, arası iyi olmalı" (f=2) gibi ifadelerle birlikte, "bilgilendirmeyi sev[meli]", "konuşkan" ol-

malı, “utanmama[1], “eğlenceli [olmalı]” “kıskanç olmamalı”, “dürüst davranmalı”, çabuk kızmamalı gibi ifadeleri kullanarak öğretmenlik mesleğinin kişisel özelliklerini betimlemiştirlerdir. Kız çocukları tercihlerinde ikinci sıralamada yer alan avukatlık ve hâkimlik mesleğine yönelik kişilik özelliklerini tanımlarken “Adaletli olmak”, “ikna yeteneğinin olması” gibi ifadeleri kullanmaları göze çarpmıştır. Şarkıcı olmak isteyenler ise “Şarkıcı sesi güzel olmalı” çıkarımlarıyla bu mesleğin en temel yeteneğini ortaya koymuşlardır. Genel olarak kız çocuklarının gelecekte istedikleri mesleğin en genel kişisel özelliklerini ve niteliklerini sıralayabildikleri görülmüştür.

Kız Çocuklarının Kişilik Özellikleri ve Tercih Ettiği Mesleğin Niteliklerine İlişkin Bulgular

Tablo 3. Kız çocuklarının kendi kişilik özellikleri ile tercih ettiği mesleğin niteliklerine ilişkin görüşlerin analizi

Kişilik özellikleriniz nelerdir?	En çok yapmak istediğiniz meslek/meslekler ve nitelikleri
Ö1. Hayvanseverim, yardımseverim, sabırlıyım (Bazı konularda), adaletçiyim.	Ö1. Hakime. Adaletçi bir yapıya sahip olmak. Başarılı olmak.
Ö2. Atik, sabırlı, vatanseverim. Şarkı dinlemeyi severim. İnsanları bilgilendirmeyi severim. İnsanları severim. Yardımı severim. Titizim.	Ö2. Öğretmen. Öğretmen mesleği sabır gerektiren bir meslek olduğu için tam benlik diyorum. Ve insanları bilgilendirmeyi seviyorum. Hoşlanıyorum.
Ö3. Hayvansever, temiz, sabırlıyım fakat bazı konularda yardımseverim. Sesim iyi.	Ö3. Veteriner ve şarkıcı. Hayvansever olmak. Yardımsever olmak. Sesin güzel olmasıdır bence.
Ö4. Düzenliyim, konuşkanım, sabırlıyım, inatçıyım, kıskancım, hiperaktifim.	Ö4. Avukat. Adaletli olmak, konuşkan, ikna yeteneğinin olması.
Ö5. Sabırlıyım, konuşkanım, düzenliyim, kıskancım, eğlenceliyim. Sesim güzel.	Ö5 Öğretmen, sabırlılık, konuşkan, utanmamak, eğlenceli. Şarkıcı, sesi güzel olmalı.
Ö6. Din ve ibadete uyumluyum	Ö6. Din kültürü öğretmeni. Çocuklarla arası iyi olmalı. İbadetini yapmalı. Sabırlı olmalı.
Ö7. Çocukları severim, kıskanç değilim, sabırlı ve eğlenceliyim	Ö7. Anasınıfı öğretmeni. Sabırlı olmalı, çocukları seven biri, kıskanç olmamalı
Ö8. Saygılı dürüst bir insanım.	Ö8. Anaokulu öğretmeni, dürüst davranmalı, sabırlı olmalı.
Ö9. Çocukları severim ama sabırsızım	Ö9. Anasınıfı öğretmeni. Çocukları sevmeli, çabuk kızmamalı.

Tablo 3 incelendiğinde din kültürü öğretmenliğini tercih eden Ö6'nın mesleği tercih sebebini “Din ve ibadete uyumlu olması” gibi kişisel özellikleri ile açıklarken, öğretmen olmak isteyen Ö2, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8 ve Ö9 kendi kişilik özelliklerini “sabırlı”, “çocukları sevmek” ve “saygılı olmak” gibi ifadelerle tanımlamışlardır. Şarkıcı olmak isteyen Ö5 ve Ö3'ün “sesim iyi”, “sesim güzel” ifadeleri ve görüşme sırasında söyledikleri şarkılar şarkıcı olma isteklerinin yetenekleri ile uyumlu olduğunu düşündürmektedir. Bu bulgular kişisel özellikleriniz ile meslek seçiminiz arasında bir ilişki olması gerektiğine dair verilmek istenen kazanımın edinildiğini düşündürmektedir.

Kız Çocuklarının Kişilik Özellikleri ve Yapmak İstedikleri Mesleğin Beceri Ve Kişilik Özelliklerine Uyumuna İlişkin Bulgular

Tablo 4. Kız çocuklarının kişilik özellikleri ile yapmak istediği mesleğin beceri ve kişilik özelliklerinin uyumuna dair görüşlerin analizi

Kişilik özellikleriniz nedir ve yapmak istediğiniz mesleğin beceri ve kişilik özellikleri ile uyuyor mu?	En çok yapmak istediğiniz meslek nedir?
Ö1. Adaletle önem veriyorum. Normal hayatımda da en yakın arkadaşım ile pek sevmediğim bir arkadaşım arasındaki olayda eğer en yakın arkadaşım haksızsa bunu söylerim. Bu tür olayları çözmekten de hoşlanıyorum.	Hâkim
Ö2. Uyuşuyor. İnsanları severim.	Öğretmen
Ö3. Evet uyuşuyor. Hayvansever olan bir insan veteriner olabilir bence. Sesimde iyi.	Veteriner ve şarkıcı
Ö4. Uyuşuyor. Adaletliyim, konuşkanım, ikna yeteneğim çok güçlü, çok hiperaktifim.	Avukat
Ö5. Uyuşuyor. Öğretmen sabırlı, eğlenceli, konuşkan, düzenli olmalı. Şarkı söylemeyi severim. Sesimin güzel olmasını severim.	Öğretmen ve şarkıcı
Ö6. Evet uyumludur. Çünkü bende çocukları sever, dine özen gösteririm.	Din kültürü öğretmeni
Ö7. Evet uyumludur. Çocuklarla olmayı severim.	Anasınıfı öğretmeni
Ö8. Evet uyumludur. Sabırlılığım uyumludur.	Anaokulu öğretmeni
Ö9. Evet uyumludur. Sabır gerektirir çocukları sevmeyi gerektirir.	Anasınıfı öğretmeni

Tablo 4’te görüldüğü gibi kız çocukları ile yapılan görüşmenin sonucunda hepsinin seçtikleri mesleği kendi kişisel özellikleri ile uyumlu buldukları görülmüştür. “Hâkim” olmak isteyen Ö1 ve “avukat” olmak isteyen Ö4 bu mesleği kendi kişilik özellikleri *adaletli olmakla* ilişkilendirmişlerdir. Öğretmen olmak isteyen kız çocukları Ö6, Ö7, Ö9 “çocukları sevmeyi”, Ö2 “insanları sevmeyi”, Ö8 ve Ö5 “sabırlı olma” özelliklerini öğretmenlik mesleğiyle uyumlu görmüşlerdir. Özellikle din kültürü öğretmeni olmak isteyen Ö6 mesleğe uyumlu olma sebebinin dine özen gösterme özelliğiyle ilişkilendirmiştir. Tablo 4’te de görüldüğü gibi 6. sınıf kız öğrencilerinin öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni ne öğretmenlik mesleğinin toplum için gerekli ve önemli olmasını içeren özveriden kaynaklanan etkenlerdir ne de mesleğin olanakları, yaz tatili, iş bulma imkânı gibi dışsal etkenlerdir. Sınıf içi etkinliklerde gözlem kayıtlarında çocuklara yöneltilen benzer sorularda dışsal etkenlere yönelik herhangi bir cevaba da rastlanmamıştır. Bu yaş grubu kız çocuklarında daha çok “İnsanları severim”, “çocukları severim” gibi içsel etkenlerin öğretmenlik mesleğini tercih etmede etkili olduğu görülmüştür. Öğretmenlik mesleği dışında şarkıcı olmak isteyen Ö3 ve Ö5 seslerinin güzel olmasını yetenekleriyle bağdaştırmıştır.

Tabloda görüldüğü gibi kız çocuklarının hepsi (f=9) seçtikleri mesleği kendi kişisel özellikleri ile uyumlu bulmuştur. Seçtikleri mesleğin kişilik özelliğine uygun kabul edilebilir nitelikleri kendi özelliklerinden örneklerle açıklayabilmişlerdir. Kişilik özellikleri ile meslek seçimi arasındaki ilişkiyi açıklayarak bu kazanımı edinebildikleri görülmüştür.

4. Sonuç ve Tartışma

Bir ülkenin kalkınmasında birçok faktör rol almasına karşın en önemli faktörün nitelikli insan gücü olduğu görülmektedir (Murat ve Şenöz, 2005). Toplumsal cin-

siyete dayalı mesleki tercihler, ekonomide nitelikli iş gücü oluşturmada bir sorun olarak düşünüldüğünde erken yaşlarda ortaokul kız çocuklarında bir kariyer bilinci geliştirmenin kadının çalışma hayatında rolünün artmasına, toplum ve aile içindeki konumunun gelişmesine olumlu yönde katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Bu amaca dönük olarak yapılan araştırma sonucunda kız çocuklarının yarıya yakınının ilgi alanlarına yönelik belirledikleri mesleki tercihlerinde özel yetenek gerektirenleri göz ardı ettikleri görülmüştür. Özel yetenek gerektiren meslekleri belirleyen kız çocuklarının ise yarıya yakınının yetenekleri ile ilişkilendirdikleri mesleğin yetenekleri ile doğrudan ilişkisi olmadığı belirlenmiştir. Örneğin yetenek gerektiren oyunculuk gibi bir mesleğin tercih edilmesine rağmen bunun bir özentinin dışına çıkmadığı görülmüştür. Nitekim Ünlü (2010) yaptığı çalışmada ilköğretim 7. sınıfta öğrenim gören 54 öğrencinin mesleki tercihlerinde öğrencilerin yarıya yakınının televizyondan doğrudan ya da dolaylı olarak etkilendiğini tespit etmiştir. Genel olarak 6. sınıf kız öğrencilerin mesleki tercihlerini yeteneklerine göre yapmaktan ziyade kişisel ilgilerine ve özelliklerine göre yaptıkları görülmüştür. Bu durum Douglas Low Yoon, Roberts, Rounds'ın (2005) ileri sürdüğü bu yaş döneminde henüz bir mesleki ilginin oluşmadığı fikri ile örtüşmemektedir (Akt. Hepkul, 2014, s.44). Kuzgun'un (2000) yaş itibarıyla öğrencilerin henüz mesleki ilgilerini belirleyebilecek olgunlukta olmadıkları görüşü ile de paralellik göstermemektedir. Buradaki temel mesele meslek seçiminde en doğru adım sadece kişinin kendini tanıması sadece zihinsel yeterliliklerini ve kişisel özelliklerini bilmesi değil, kendi yapabilirliklerini yetenek ve becerilerini de fark etmesi ve bu yönde de tercih yapabileceğinin farkına varmasıdır. Bu araştırma sonucu bize çocukların meslek seçiminde genel olarak kendi yeteneklerini göz ardı ederek karar verdiklerini göstermektedir.

Kız öğrencilerin ilgi alanlarına göre sıraladıkları toplamda 21 meslek tercihi içerisinde fotoğrafçılık, iç mimarlık, yazarlık, hâkimlik, avukatlık, subaylık, polislik ve doktorluk gibi tercihler görülmek ile birlikte öğretmenlik, hemşirelik, oyunculuk ve şarkıcılık gibi mesleklerin daha sıklıkla tercih edildiği görülmüştür. Kız çocuklarının sık tercih ettikleri mesleklere yönelik açıklamalarında cinsiyetle ilişki kuracak herhangi bir açıklamada bulunmadıklarından toplumsal cinsiyet temelli bir tercih yaptıklarını söylemek tartışmalı bir yorum olabilir. Buna karşı Ellis, Ratnasingam ve Wheeler (2012) yaptıkları çalışmada toplumsal cinsiyet temelli olarak erkeklerin fizik bilimleri, mühendislik gibi rekabete dayalı iş sahalarını, kadınların daha sıklıkla öğretmenlik, sağlık hizmetleri (özellikle hemşirelik), aynı zamanda sanatsal ve sosyal aktivite içeren daha az riskli ve daha az rekabetçi meslekleri tercih ettiklerini ortaya koymuştur. Ancak çalışmada adı geçen değerlerin “dişil” ve “eril” olarak kodlanması, çalışmanın toplumsal cinsiyet kalıp yargıları merkezinde şekillendirildiğini düşündürmektedir. Türkiye özelinde tarihsel sürece bakıldığında Oktar (1998), Üstel (2005), Sancar (2012) araştırmalarında Osmanlı döneminde 1865’li yıllardan itibaren kamusal alanda kadınların çalışmalarına izin verilen ilk mesleklerin “öğretmenlik” ve “ebelik, hastabakıcılık, hemşirelik” gibi meslekler olduğu belirlemişlerdir (Akt. Dilek, 2014, s.1166). O dönemde kadınlara sunulan bu mesleklerin geleneksel toplumsal

cinsiyet rollerinin (ev kadınlığının) devamı niteliğindeki meslekler olarak görülmesinin etkili olduğu ileri sürülebilir.

Kız öğrencilerin büyük çoğunluğunun gelecekte yapmak istedikleri mesleğin öğretmenlik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç benzer çalışmaların bulgularıyla örtüşmektedir (Aksu, Demir, Daloğlu, Yıldırım, Kiraz, 2010; Erdem ve Anılan, 2000; Kentli, 2014; Orhan ve Ok, 2014; Ok ve Önkol, 2007; Pehlivan, 2008). Araştırmada alan olarak anaokulu öğretmenliğinin daha çok tercih edilmekte olduğu görülmüştür. Araştırmanın bu sonucu, Akbayır'ın (2002), çalışmasında ortaya koyduğu bulgu ile uyuşmaktadır. Fakat Kuzgun (2000), öğretmenlik mesleki tercihini sadece cinsiyetle ilişkilendirmeyi doğru bulmamaktadır. Nitekim özellikle, kırsal kesimde yetişen ve bilgi edinme olanakları çok kısıtlı olan bireylerin genelde çevrelerinde gördükleri “polislik, öğretmenlik, hemşirelik” gibi benzeri birkaç mesleği tercih ettiklerini belirtmektedir. Karşılaşılan bu durumun projenin yürütüldüğü ilçenin kız çocuklarının ailelerinin sosyo ekonomik düzeyinin düşük olması ile ilişkili olduğu düşünülebilir. Zira öğrencilerin verdikleri cevaplarda cinsiyetle ilişkili hiçbir bulguya rastlanmaması bu olasılığı güçlendirmektedir. Bir başka ifadeyle öğrenciler meslek tercihleri ve kişilik özellikleri arasında bağ kurmaya çalışırken; cinsiyet kimliklerinden bağımsız düşünülmüşlerdir. Özbek (2007) ise üniversite öğrencileri ile yaptığı araştırmasında öğretmenlik mesleğinin tercihinde kişisel faktörlerin ekonomik faktörlere göre daha fazla belirleyici olduğunu tespit etmiştir. Gürbüzürk ve Genç (2004) tarafından yapılan bir araştırmada öğretmenlik mesleğinin ekonomik değil kişisel sebeplerle tercih edildiği görülmüştür. Kuzgun'un (2000), mesleki tercih seçeneklerinin çokluğu karşısında özellikle kendini güvensiz ve şaşkın hisseden öğrencilerin bilinen benzer meslekleri tercih ettiklerine ilişkin söylemi de düşündürücüdür.

6. sınıf kız öğrencilerin öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni yapılan araştırma sonuçlarına göre ne öğretmenlik mesleğinin toplum için gerekli ve önemli olmasını içeren özveriden kaynaklanan etkenler ne de mesleğin olanakları, yaz tatili, iş bulma imkânı gibi dışsal etkenlerdir. Zira bu yaş grubu kız çocuklarında daha çok “öğretmenliği sevmek” ve “çocukları sevmek” gibi içsel etkenlerin öğretmenlik mesleğini tercih etmede etkili olduğu görülmüştür. Bu sonuç kariyer bilinci geliştirme eğitimi çerçevesinde yapılan etkinliklerin bir kazanımı olarak da düşünülebilir. Bursal ve Buldur (2013), yapılan araştırmayı da destekler şekilde kız öğrencilerde özsel nedenlerin dışsal nedenlere göre öğretmenlik mesleğini tercih etmede daha etkili olduğunu ileri sürmüşlerdir. Yılmaz ve Doğan (2015) da benzer şekilde matematik öğretmen adaylarının mesleği tercih sebeplerinde içsel nedenlerin daha üst sıralarda yer aldığını ifade etmişlerdir. Buna karşı Boz ve Boz (2008) yaptıkları araştırmada, öğretmenlik mesleğinin tercih edilme nedenleri arasında içsel ve dışsal faktörlerin aynı derecede etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Papanastasiou ve Papanastasiou'nun (1997) Kıbrıs ve bir ABD Üniversitesinde karşılaştırmalı olarak yaptıkları araştırmada, ilkokul öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerinin birbirinden farklılık gösterdiğini belirtmişlerdir. ABD Üniversitesi'nde- üniversitesinde içsel faktörlerin

en güçlü faktör olduğunu, Kıbrıs Üniversitesi'nde ise çeşitli avantajlarını içeren dışsal faktörlerden dolayı öğretmenlik mesleğinin daha çok tercih edildiğini beyan etmişlerdir. Araştırma sonuçlarından da anlaşılacağı gibi öğrencilerin öğretmenlik mesleğini tercih etme sebepleri, sosyo-ekonomik kültürel farklılıklardan etkilenmektedir.

Araştırmada kız çocuklarının “İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiğı bilgi, beceri ve kişilik özelliklerini belirler” kazanımının daha çok beceri ve kişilik özelliklerini belirler kısmının kazandığı görülmüştür. Seçtikleri mesleğın kişilik özelliğine uygun niteliklerini kendi özelliklerinden örneklerle açıklayarak kendi kişisel özelliklerine uyumlu bulduklarını ifade etmişlerdir. Kişilik özellikleri ile meslek seçimi arasındaki ilişkiyi açıklayarak bu kazanımı edinebildikleri tespit edilmiştir. Hepkul'un (2014, s.50) belirttiğı gibi “Meslek seçiminde önemli aşama öncelikle kişinin kendisini tanıması ve neyi istediğine karar vermesidir”.

Araştırma sonucunda kız çocuklarının yeteneklerinin çok farkında olmadıkları görülmüştür. Erkalın, Calp ve Şahin'nin (2012) meslek seçiminde önerdikleri Çoklu Zekâ Kuramı'nın Sosyal Bilgiler öğretmenleri tarafından etkinlikler yoluyla özelinde kız çocuklarında genelinde tüm çocukların ilgi ve özellikle yeteneklerini keşfetmesini sağlamada kullanabileceğı düşünölmektedir. Çocukların yeteneklerinin farkında olacak olan öğretmen, rehber öğretmen ve ebeveynlerinin bu konuda işbirliğı yaparak ortak hareket etmesi gerektiğı düşünölmektedir. Etkili bir yönlendirme ile çocukların yeteneklerine göre sosyo-kültürel etkinliklere dâhil edilmesi ile başarılı olup olmadıklarını görmeleri de sağlanabilir. Özellikle devamında çocukların yeteneklerine göre meslek tercihlerinde bulunabileceklerine dair kendilerine yönlendirmelerin yapılması tercihler noktasında oldukça önem kazanacaktır. Mesleki eğitim konusunda yapılacak çalışmaları elbette ki burada yer verdiğimiz birkaç öneri ile sınırlamak mümkün değildir. Bu konuda ülkelerin eğitim politikalarının, farklı kurum ve kuruluşların, okulların, öğretmenlerin, ailelerin ve rehberlik araştırma merkezlerinin iş birliğı halinde olması çocukların doğru mesleki tercih yapmasında olumlu rol oynayacaktır.

5. Kaynakça

- Abayomi, O. T. (2015). Gender difference in achievement and attitude of public secondary school students towards science, *Journal of Education and Practice*, 6(2), 82-93.
- Akbayır, K. (2002). Öğretmenlik mesleğine yönelmede ailenin ve branş seçiminde cinsiyetin rolü. *V. Uluslararası Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi Dergisi*, 2, 1183-1188. 17.8.2016 tarihinde infobank.fedu.metu.edu.tr/ufbmek-5/b_kitabi/PDF/Ogretmen Yetistirme/t271d.pdf. adresinden alınmıştır.
- Aksu, M., Demir, C. E, Daloğlu, A., Yıldırım, S., & Kiraz, E. (2010). Who are the future teachers in Turkey. Characteristics of entering student teachers. *International Journal of Educational Development*, 30(1), 91-101.
- Atlı, A. (2016). Lise öğrencilerinin meslek tercihlerinin yetenek, ilgi ve mesleki değerlerine göre incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 17 (1), 555-573.
- Boz, Y., & Boz, N. (2008). Kimya ve matematik öğretmen adaylarının öğretmen olma nedenleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 137-144.

- Bozgeyikli, H. (2005). *Mesleki grup rehberliğinin ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin meslek kararı vermede kendilerini yetkin görme düzeylerine etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Ankara.
- Bursal, M., & Buldur, S. (2013). Fen bilgisi öğretmen adayları için öğretmenlik tercih nedenlerini derecelendirme ve geleceğe yönelik beklentiler ölççekleri geliştirme çalışması. *Turkish Journal of Teacher Education*, 2(1), 47-64.
- Bruinsma, M., & Jansen E.P.W.A. (2010). Is the motivation to become a teacher related to pre-service teachers' intentions to remain in the profession?. *European Journal of Teacher Education*, 33(2), 185-200.
- Çermik, H., Doğan, B., & Şahin, A. (2010). Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebepleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 201-212.
- Dilek, G., & Işık, H. (2014). Kadınların özyaşam öykülerinde kadınlık ve öğretmenlik kimliklerinin kuruluşu: Emekli kadın öğretmenlerle mikro düzlemde bir sözlü tarih çalışması, *Kastamonu Eğitim Dergisi* 22(3), 1165-1186.
- Erdem, A. R., & Anılan, H. (2000). PAÜ Eğitim Fakültesi sınıf öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayı* (IV. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu Bildirileri), 15-16 Ekim 1998, Pamukkale Üniversitesi, Denizli, Bildiri, 7, 144-149.
- Erkalan M., Calp, M. H., & Şahin, İ. (2012). Çoklu zekâ kuramından yararlanılarak meslek seçiminde kullanılacak bir uzman sistem tasarımı ve gerçekleştirilmesi. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 5(2), 49-55.
- Ellies, L., Ratnasingam, M., & Wheeler, M. (2012). Gender, sexual orientation, and occupational interests: Evidence of Their Interrelatedness. *Personality and Individual Differences*, 53, 64-69.
- Ellis, L. (2011). Identifying and explaining apparent universal sex differences in cognition and behavior. *Personality and Individual Differences*, 51, 552-561.
- Gürbüzürk, O., & Genç, S. Z. (2004). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(7), 47-62.
- Glesne, C. (2013). *Nitel araştırmaya giriş*, çev. Ali Ersoy ve Pelin Yalçınoğlu, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Hellsten, M.L., & Prytula, M.P. (2011). Why teaching? Motivations influencing beginning teachers' choice of profession and teaching practice. *Research in Higher Education Journal*, 13, 1-19.
- Hepkul, A. (2014). Meslek lisesi tercihi sürecinin keşifsel olarak incelenmesi, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2) 41-52.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınlar.
- Kentli, F. D. (2014). Türkiye'deki lise öğrencilerinin meslek tercihlerini etkileyen faktörler. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 15(2), 119-132.
- Kıran, B., & Taşkıran, E. G. (2015). Ege Üniversitesi eczacılık fakültesi 1.sınıf öğrencilerinin meslek tercihine etki eden faktörler. *Marmara Pharmaceutical Journal*, 19, 159-167.
- Korkut-Owen, F. (2008). *Mesleki seçimleri etkileyen ana etmenler*, (R. Özyürek Ed). Kariyer Yolculuğu içinde, (ss.1-23), Ankara: Ulusal Ajans.
- Köksalan, B., İlter, İ., & Görmez, E. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve lisansüstü eğitim isteklilikleri üzerine bir çalışma (Fırat, Erzincan ve İnönü Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği ABD Örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 277-299.
- Köroğlu, Ö. (2014). Meslek seçimi ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi: Turizm

- rehberliği öğrencileri üzerine bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(2),137-157.
- Kuzgun, Y. (2000). Üniversiteler yükseköğretim programları ve meslekler rehberi. Ankara: T.C. Yükseköğretim Kurulu Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi.
- Mau, W. C., & Bikos, L. H. (2000). Educational and vocational aspirations of minority and female students: A Longitudinal study. *Journal of Counseling Development*, 78, 186-194.
- MEB (2009a). *İlköğretim sosyal bilgiler 4.- 5. sınıflar dersi öğretim programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- MEB (2009b). *İlköğretim sosyal bilgiler 6.- 7. sınıf dersi öğretim programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- MEB (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- MEB (2015). *İlkokul hayat bilgisi dersi (1, 2 ve 3. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Murat, S., & Şenöz, İ. (2005). Üsküdar ilçesinde çocukların eğitim ve meslek seçimi konusunda ailelerin tercihleri: Hane halkı reisleri (HHR) üzerine görgül (ampirik) bir araştırma. *İktisat Fakültesi Mecmuası*, 55(1), 651-593.
- Ok, A. ve Önkol, P. (2007). Öğretmen yetiştirme programlarındaki öğretmen adaylarının profili. *Eğitim ve Bilim*, 32(143), 13–25.
- Orhan, E. E., & Ok, A. (2014). Öğretmenlik programlarını kimler tercih ediyor? Adayların giriş özellikleri ve öğretmenliğe yönelik tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, 29(4), 75-92.
- Özbek, R. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde kişisel, ekonomik ve sosyal faktörlerin etkililik derecelerine ilişkin algıları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 145-159.
- Özsoy, G., Özsoy, S., Özkara, Y., & Memiş, A. D. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan faktörler. *İlköğretim Online*, 9(3), 910–921.
- Peker, T. (2015).Durum çalışması F. N. Segggie & Y. Bayburt (Ed.). *Nitel araştırma yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımları* içinde (s.119-145). Ankara: Anı Yayınları
- Papanastasiou, C. , & Papanastasiou, E. (1997). Factors that influence students to become teachers. *Educational Research and Evaluation*, 3(4), 305-316.
- Parlaktuna, İ. (2010). Türkiye’de cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılığın analizi. *Ege Akademik Bakış*,10 (4), 1217 – 1230.
- Pehlivan, K.(2008). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo kültürel özellikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir çalışma, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 151-168.
- Pekkaya, M., & Çolak, N. (2013). Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin önem derecelerinin AHP ile belirlenmesi. *International Journal of Social Science*, 6 (2), 797-818.
- Rose, S. O. (1986). Gender at work: Sex, class and industrial capitalism. *History Workshop*, 21, 113-131.
- Wootton, B.H (1997). Gender differences in occupational employment. *Monthly Labor Review*, April, 15-24.
- Uyguç, N. (2003). Cinsiyet, bireysel değerler ve meslek seçimi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 93-103.
- Ünlü, İ. (2010). Televizyonun ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin meslek seçimiyle ilgili algılarına etkisi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 55-74.

- Sarıkaya, T., & Khorshid L. (2009). Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen etmenlerin incelenmesi: Üniversite öğrencilerinin meslek seçimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 393-423.
- Tanrıverdi, H., & Aydın-Kavsut, B. (2015). Anadolu öğretmen lisesi öğrencilerin öğretmenliğe yönelik tutumları ve meslek seçimini etkileyen faktörle arasındaki ilişki. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(54), 1-18.
- Yılmaz, N., & Doğan, N. (2015). İlköğretim matematik öğretmen adaylarının meslek tercihlerini etkileyen faktörler: Hacettepe Üniversitesi Örneği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 405-421.
- Yıldırım, A., & Şimşek H. (2008). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* (7.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

Introduction

The choice of profession is not a daily event in the life of an individual. One has chosen a work field as well as a future life style while preferring a profession. In this context, the preference period in the choice of profession is a period covering the hardships of making decisions. Among the factors affecting the period, there are many communal, social and economic factors such as family, age, personal traits, ability (Tanrıverdi and Aydın-Kavsut,2015; Kuzgun,2000; Parlaktuna,2010). There are many research results about the fact that especially gender is effective in the choice of profession (Rose, 1986; Wooton,1997; Ellis,2011; Ellis Ratnasingam and Wheeler. 2012; Mau and Bikos,2000; Kentli,2014). Social gender-based labor division affects the roles given to women, the current ideas on which jobs women can work in, the professions the women prefer, the professional fields offered to women, and the working efficiency of women (Parlaktuna,2010). In this context, one of the main purposes of the study is to enforce girls by improving their career consciousness and to enable them to make their professional preference according to their abilities and interest.

Method

This study has been patterned as a case study in qualitative research approaches. In this scope, the acquisitions of "improving career consciousness" were dealt with in Social Sciences 6th Grade Teaching program as an educational program. A case study was conducted so as to understand educational activity with a series of applications from educational environment that will improve these acquisitions. Nine female students from 6th grade who attended the classes regularly participated in this research. The data in the research were obtained with the notes of participant observers and correspondence technique. The correspondence technique was applied by composing a question form. The questions were created depending on "the acquisitions of developing career consciousness" in the related program of 6th grade. The data obtained in written form were analyzed descriptively according to the themes (categories) formed within the frame of research questions. Direct quotations were included in terms of exemplifying the children's sayings (Yıldırım and Şimşek, 2008).

Findings, Discussion, and Results

The results of the research revealed that regarding their interests, girls listed different professions, which are far away from social gender perception, such as doctor; lawyer, police, gendarme, teacher; interior architect, nurse, writer, actor; singer; and photographer. In the studies conducted similarly with different age groups, it was revealed by relating to social

gender that boys prefer competitive job fields such as physical sciences and engineering, whereas girls most often prefer less risky and less competitive professions such as teachership, health services (especially nursery) (Block, Denker and Title, 1981; Whitam and Dizon, 1979), and those covering artistic and social activities (Aros, Henly, and Curtis, 1988) (cited by Ellis, Ratnasingam, and Wheeler, 2012).

As another result of the research, it was observed that the future professional preference of female students is mostly teaching, more specifically kindergarten teaching. This finding is in compliance with the study of Akbayır (2002). Yet, Kuzgun claims that teaching preference as a profession might not only relate to gender. He states that especially the individuals, having been raised in rural areas and having limited facilities to get informed, prefer some professions they came across more often in their everyday lives such as "policemanship, teaching, and nursery". This encountered situation is thought to be related to the fact that the socio-economic level of the families of the female students is low in the district where the project was conducted. Özbek (2007), and Gürbüztürk and Genç (2004) found that personal factors are more determinant than economic factors in the preference of teaching profession. Nevertheless, the reason why 6th grade female students prefer teaching profession was observed to be the internal factors such as "loving teaching profession" and "loving children" based on the results of the interview. In the education of developing career consciousness, this result can be interpreted as the reflection of the acquisition for determining their own personal traits and the skills and traits of the profession they want to pursue. On the other hand, the results of the research are consistent with many studies indicating that female students choose teaching mostly for internal and selfless reasons (Bruinsma and Jansen, 2010; Çermiket al., 2010; Dağ, 2010; Hellsten and Pyrtula, 2011; Özsoy et al., 2010; Boz and Boz, 2008; Bursal and Burdur, 2013; Papanastasiou and Papanastasiou, 1997).

According to the research results, all of the female students were able to relate the profession they chose with their personal traits and stated that they were compatible. They were able to gain this acquisition by explaining the relationship between their personal traits and the professional choice. But, it was observed that girls made their future professional preferences not according to their abilities but according to their personal interests and trait. This result does not support the study of Kuzgun (2000) that they are yet not mature enough to determine their professional interests in terms of age. The main issue here is an individual's not only knowing his/her abilities and personal traits, understanding his /her capacities but also realizing his/her talents and skills. Regarding the resolution of this problem, it is thought that teachers of social sciences can enable the children to discover their interests and abilities through several activities depending on multiple intelligence theory. It is suggested that the involved teachers should keep the children, consultant teachers, and parents in cooperation as a guide in the process of children's career planning and development.